

Tạp chí Foreign Policy tháng 11/2011 có bài viết đáng chú ý của Ngoại trưởng Hillary Clinton “ [Thờ k Thái Bình Dương của M](#)” với lập luận chính: Tương lai của chính trị sẽ được quyết định ở châu Á chứ không phải ở

Iraq

hay

Afghanistan

.
M trong thập niên tới sẽ tăng cường đầu tư vào ngoại giao, kinh tế, chính sách và các mặt khác tại châu Á – Thái Bình Dương.

Một trong những công việc quan trọng nhất đối với các nhà chính trị của M trong thập niên tới là tăng cường đầu tư vào ngoại giao, kinh tế, chính sách và các mặt khác tại châu Á – Thái Bình Dương do tầm quan trọng của khu vực này đối với chính trị toàn cầu và đối với M. Châu Á – Thái Bình Dương là khu vực rộng lớn kéo dài từ bờ biển phía Tây của M, chiếm ½ dân số toàn cầu, gồm nhiều

quốc gia là đầu tư của kinh tế thế giới và đồng thời cũng là những đối tượng thế ra chốt gây hiệu ứng nhà kính lớn nhất. Khu vực này gồm một số đồng minh chốt chốt của M và các công quốc mới nổi quan trọng là Trung Quốc, Ấn Độ và Indonesia

Vụ thế đi: Gần như thế kể sau chiến tranh Thế giới lần thứ 2, châu Á đang xây dựng một cấu trúc kinh tế - an ninh nhằm thúc đẩy ổn định và thịnh vượng tại khu vực, cam kết của M tại khu vực có tính song còn với châu Á, giúp hình thành cấu trúc đó và sẽ mang lợi ích cho việc M tiếp tục lãnh đạo thế giới trong thế kỷ này. Vì thế đã đến lúc M cần đầu tư vào khu vực Thái Bình Dương như Tổng thống Obama đã đặt ra vào đầu nhiệm kỳ và đầu tư đó hiện đang mang lợi ích cho M.

Trở lại thế thực của các nước về ý đồ của M, liệu M có can thiệp tại châu Á và lãnh đạo hay không. Câu trả lời của M là: M có thế và sẽ hành động như vậy.

Có lẽ chưa bao giờ trong lịch sử hiện đại, châu Á cần sự lãnh đạo và vai trò kinh tế của M như hiện nay. M là công quốc duy nhất có các mối quan hệ đồng minh mạnh tại khu vực; M không có tham vọng lãnh thế và lâu nay đóng vai trò tích cực tại khu vực. Cùng với các đồng minh, M đóng vai trò đảm bảo an ninh tại khu vực nhiệm vụ tiếp nhận qua: Tuân tra các tuyến đường biển và duy trì ổn định. M là đối tác đầu tư và thịnh vượng mới quan trọng tại khu vực, là khơi nguồn sáng tạo mang lợi ích cho các doanh nghiệp và người lao động, là điểm đến hàng năm của 350 nghìn sinh viên châu Á.

Vậy chiến lược châu Á – Thái Bình Dương của M sẽ gồm những trụ chốt nào? Trước hết, M cần thế hiện một cách nhất quán chính sách mà Ngoại trưởng Hillary gọi là ngoại giao “tiền công” (forward-deployed diplomacy). Ngoại giao “tiền công” nghĩa là M tiếp tục triển khai các công cụ ngoại giao, bao gồm các chuyên thóm của quan chức cấp cao nhất, các chuyên gia phát triển, các đoàn liên ngành, các cán bộ ngoại giao thếng trú, tại tất cả các nước và mối ngõ gác của khu vực. Chiến lược của M cũng sẽ tiếp tục phối lý giải quyết và điều chỉnh cho phù hợp với những thay đổi lớn và nhanh chóng đang diễn ra tại khu vực. Theo đó, chiến lược này sẽ gồm 6 nhóm hành động lớn sau:

- Thế nhất, tăng cường các mối quan hệ đồng minh an ninh song phương: M cùng

với các đồng minh là Nhật Bản, Hàn Quốc, Australia, Thái Lan, Philippines còn: (1) Duy trì đồng thuận với chính quyền đối với những giá trị cốt lõi của quan hệ đồng minh; (2) Bảo đảm quan hệ đồng minh linh hoạt và có tính thích nghi để đối phó thành công những thách thức mới cũng như tận dụng cơ hội mới; (3) Bảo đảm khả năng phòng thủ và hệ thống thông tin để có thể sẵn sàng đối phó với bất kỳ sự khiêu khích nào của các nhà nước và thực thể phi nhà nước.

- Thứ hai, tăng cường quan hệ với các quốc gia mới nổi là Trung Quốc, Ấn Độ, Indonesia, Singapore, New Zealand, Malaysia, Đông Timor, Việt Nam, Brunei và các quốc gia ở Thái Bình Dương. Quan hệ với Trung Quốc là một trọng tâm trong những mối quan hệ song phương có nhiều thách thức và có tính hợp lý nhất đối với Mỹ. Do vậy, Mỹ cần có cách tiếp cận cân bằng, nhất quán và năng động trên cơ sở thực tế, tập trung vào kết quả và trung thành với các nguyên tắc và lợi ích của Mỹ. Với Trung Quốc, Mỹ phân định rõ hai thái cực: Một cho rằng Trung Quốc là một đe dọa đối với Mỹ, một cho rằng Mỹ đang kiểm soát Trung Quốc. Thực tế, hợp tác giữa hai nước mang lại nhiều lợi ích hơn là đối đầu. Những hai nước cũng không thể xây dựng quan hệ dựa trên khát vọng, mà phải thông qua hợp tác hiệu quả và điểu quan trọng là đảm bảo những nguyên tắc và trách nhiệm toàn cầu của mọi quốc gia. Điều đó sẽ quyết định tương lai quan hệ hai nước trong thời gian tới. Mỹ sẽ tiếp tục đặt cơ sở quan hệ với Trung Quốc trong khung cảnh khu vực rộng lớn hơn với các liên minh an ninh, mạng lưới kinh tế và mối liên hệ xã hội.

Với Ấn Độ và Indonesia, Mỹ coi đây là hai cường quốc dân chủ quan trọng và năng động nhất tại khu vực. Mỹ đang hỗ trợ Chính sách Hợp tác Đông Á của Ấn Độ, ủng hộ các chủ đề 3 bên mới hình thành Mỹ - Nhật - Ấn. Với Indonesia, Mỹ đã nổi lên tiếp cận và ký kết sẽ tiếp tục thúc đẩy hợp tác, song hai bên cần làm việc hơn nữa để loại bỏ rào cản hành chính và những nghi ngờ mang tính lịch sử, cũng như làm rõ hơn quan điểm và lợi ích của nhau.

- Thứ ba, tăng cường can dự các thực thể khu vực: Mỹ tin rằng việc đối phó với các thách thức xuyên quốc gia cần các thực thể có khả năng tập hợp nhiều nước; rằng cấu trúc khu vực sẽ tăng cường các chủ pháp quyền, bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ, bảo đảm tự do hàng hải và những trở ngại của trật tự quốc tế. Do đó, Mỹ đã tiến hành can dự đầy đủ các thực thể khu vực, trong đó có các thực thể ASEAN, APEC và đóng vai trò tích cực trong việc xây dựng chương trình nghị sự. Mỹ cũng đã mở các quan hệ đối diện bên cạnh ASEAN tại Jakarta. Tổng thống Obama sẽ chủ trì Hội nghị thượng đỉnh APEC năm 2011 với cam kết cùng các APEC như là các chủ hợp tác kinh tế quan trọng nhất tại châu Á - Thái Bình Dương. Mỹ cũng nỗ lực sáng tạo và khởi đầu một số diễn đàn “tiểu đa phương” (minilateral) như Sáng kiến hợp tác Mê công (LMI) và Diễn đàn các quốc gia Thái Bình Dương.

- Thứ tư, mở rộng quan hệ thương mại và đầu tư với khu vực: nhóm các hiệp định thương mại tự do xu hướng mở rộng khu vực (năm 2010, kim ngạch xuất khẩu của Mỹ tới châu Á là 320 tỷ USD, tăng 850 nghìn tỷ đồng). Mỹ đang hướng tới các hiệp định thương mại với Hàn Quốc (giảm 95% thuế đối với xuất khẩu của Mỹ và giúp tăng 70 nghìn tỷ đồng trong 5 năm tới, giúp tăng 10 tỷ USD xuất khẩu hàng năm của Mỹ). Với hiệp định TPP, Mỹ không chỉ nhóm tăng tăng trưởng kinh tế, mà tăng trưởng với chất lượng cao hơn. Bên cạnh đó, Mỹ tiếp tục thông qua APEC, G20 và các quan hệ song phương để thúc đẩy mở cửa thị trường, giảm rào cản thương mại, tăng cường minh bạch và thực hiện cam kết thương mại công bằng.

- Thứ năm, tăng cường hiện diện quân sự của Mỹ tại khu vực: một mặt, Mỹ tiến hành “hiện đại hóa” các mối quan hệ quân sự với đồng minh tại Đông Bắc Á, một khác Mỹ tìm cách tăng cường hiện diện tại Đông Nam Á và Ấn Độ Dương. Mỹ sẽ triển khai tàu tuần tra duyên hải (tàu chiến gần bờ) tại Singapore; đã mua thêm với Australia

nhóm mở rộng hiện diện quân sự tại

Australia

. Mỹ cũng đang tìm cách tăng cường tiếp cận chiến thuật tại Đông Nam Á và Ấn Độ Dương.

- Thứ sáu, thúc đẩy dân chủ và nhân quyền: Mỹ sẽ tiếp tục thúc ép giảm các nỗ lực tiến hành các cách nhóm tăng cường quản trị, báo vệ nhân quyền và tăng cường tự do chính trị. Với Myanmar, Mỹ quyết tâm yêu cầu giảm tiến vi phạm nhân quyền. Mỹ không thể và không muốn áp đặt hệ thống của Mỹ lên các nỗ lực khác, song tin rằng có những giá trị nhất định mang tính phổ biến mà các nỗ lực cần tôn trọng.

Trong thập niên vừa qua, Mỹ đã đầu tư nguồn lực khổng lồ tại Iraq và Afghanistan. Khi hai cuộc chiến này đang đi tới hồi kết, Mỹ đang triển khai một thời điểm bước ngoặt đòi hỏi phải suy nghĩ một cách khôn ngoan và có hệ thống. Châu Á - Thái Bình Dương chính là chìa khóa cho Mỹ trong thập kỷ 21. Trong 2 năm rưỡi qua, Chính quyền Obama đã tiến hành những bước đi mở đường cho việc hướng tới chính sách can thiệp tại châu Á - Thái Bình Dương của Mỹ trong 6 thập niên tới. Tuy nhiên, để bảo đảm và duy trì vị trí lãnh đạo thế giới, Mỹ không được quên đi sứ mệnh mang tính lịch sử đã định hình chính sách can thiệp khu vực trong 6 thập niên qua và tập trung vào các biện pháp củng cố bên trong: tăng tiết kiệm, cải cách hệ thống tài chính, giảm phụ thuộc vào vay nợ bên ngoài và tìm cách vượt qua chia rẽ đảng phái./.

Hoàng Hi (gt)